

Hovedhensyn bag EU-Domstolens afgørelse i Google Spain-sagen

*Vibeke Borberg, forskningschef i medieret, docent, ph.d.
Danmarks Medie- og Journalisthøjskole*

Siden EU-Domstolens afgørelse i Google Spain-sagen den 13. maj 2014 har Google modtaget 379.980 anmodninger fra europæiske borgere om at fjerne links til 1.338.667 webadresser. Af de webadresser, som Google indtil nu har vurderet, er 42,4 % blevet slettet fra resultatlisterne. I lyset af disse markante tal peger denne artikel på nogle af de hovedhensyn bag EU-Domstolens afgørelse, som giver retten til at få slettet links på resultatlistener en afvejningsfordel i forhold til informationsfriheden.

1. Indledning

I Google Spain-dommen gav EU-Domstolen (Domstolen) en spansk statsborger ret i, at Google havde pligt til at fjerne links til to sider i en spansk avis fra 1998, som blev vist på resultatlisten, når internetbrugere søgte på hans navn. Siderne indeholdt en annonce, der nævnte hans navn vedrørende en tvangsauktion over fast ejendom i forbindelse med en beslaglæggelse på grund af gæld til den sociale sikringsordning.

Begrundelsen for denne afgørelse var ikke, at oplysningerne om tvangsauktionen i 1998 var forkerte eller offentliggjort ulovligt af den spanske avis, men derimod at oplysningerne ikke længere var relevante henset til den tid, der var gået, siden det for længst afsluttede gældsforhold blev omtalt. Efter Domstolens opfattelse forelå der ikke særlige om-

1. Dom af 13. maj 2014 i sag C-131/12: Google Spain og Google Inc. mod Agencia Espanola de Proteccion de Datos og Mario Costeja Gonzalez.

stændigheder, som kunne begrunde, at offentligheden havde interesse i at kunne finde frem til disse følsomme personoplysninger ved internet-søgning på spanierens navn, og han havde derfor ret til, at oplysningerne ikke længere blev knyttet til hans navn via søgeresultatlisten.

Domstolen tog ikke konkret stilling til, om oplysningerne også skulle fjernes fra den spanske avis, men fastslog generelt, at Google kan være forpligtet til at fjerne links fra de resultatlister, som genereres ved søgning på personnavn, selvom samme navn og oplysninger ikke (skal) slettes fra websiden, de ligger på, og i givet fald selv når offentliggørelsen på disse sider i sig selv er lovlig.

1.1. Googles søgetjeneste på internettet

Google (og andre søgemaskinetjenester) har haft afgørende betydning for internettets anvendelighed som alment tilgængelig informationsdatabase. Før udviklingen af sådanne søgemaskiner bestod internettet allerede af et stort antal individuelle websites, men som internetbruger skulle man have en forudgående viden eller formodning om disse sideres webadresser for at finde frem til informationen på dem. Den praktiske betydning af internettet som informationsdatabase var derfor begrænset og mindede mest om et meget stort og velassorteret bibliotek uden register eller systematisk placering af bøgerne.

De første internetsøgemaskiner blev introduceret omkring 1995 – med navne som WebCrawler, InfoSeek og AltaVista, og Google lancerede sin søgemaskine i 1998. Med disse tjenester blev det muligt at søge på internettet efter bestemte ord, ordkombinationer, navne mv. og derved at få vist en resultatliste med links til websites, som søgemaskinen ved hjælp af algoritmer og forskellige teknikker som crawling, indeksering og ranking matcher med søgeordet.² Søgemaskinerne systematiser på denne måde allerede eksisterende indhold på internettet og gør det muligt for internetbrugere at finde frem til websider med oplysninger, som er relevante for deres informations- og kildesøgning.³

En søgemaskines aktivitet er kendetegnet ved, at søgemaskinen ikke offentliggør ny information på internettet, men genererer søgeresultater

2. Googles søgemaskine findes på www.google.com – i hovedsagen på www.google.es og i Danmark på www.google.dk.
3. Jf. <https://www.google.com/insidesearch/howsearchworks/thestory/>.
4. Google oplyser på ovennævnte website, at internettet i dag består af 60 trillioner individuelle websider, og dette antal er konstant voksende.

med links til websider, hvorpå der af tredjemand er offentliggjort information, som internetbrugeren søger efter. Et andet kendetegn ved Google og andre søgemaskiner er, at der er fri adgang til at benytte søgefunktionen for enhver, som har adgang til internettet. Der foretages mere end 200 mio. Google-søgninger om dagen.

Da internettets enorme mængde af information for hovedparten af internetbrugerne kun er operationel og reelt tilgængelig, hvis informationen systematiseres og filtreres af en søgemaskine, spiller disse søgetjenester en afgørende rolle for udbredelsen af den information og viden, som internettet indeholder. Google er desuden et arbejdsredskab for journalister, forskere, myndigheder og andre, som i professionelt øjemed har behov for at finde information om bestemte begivenheder, personer eller emner. Søgemaskinerne er dermed et vigtigt instrument for informationsfriheden, som bl.a. er beskyttet art. 11 i EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

Samtidig udfordrer internettet – med sociale medier og søgemaskiner i spidsen – beskyttelsen af privatliv og personoplysninger, som på EU-plan bl.a. er reguleret i persondatadirektivet og EU-chartrets art. 7 og 8. Søgemaskinerne sondrer ikke mellem personoplysninger og andre oplysninger, når der søges på personnavn, og resultatlisten inkluderer links til alle websider med information, som matcher søgningen. Det er derved ganske enkelt at finde frem til personoplysninger, som er offentliggjort på internettet, herunder til information af følsom karakter. Af denne grund er en Google-søgning formentlig mere reglen end undtagelsen, når arbejdsgivere, myndigheder, forsikringsselskaber og andre ønsker at efterprøve, om de oplysninger, som en person har givet om sig selv, stemmer overens med den profil, som resultatlisten genererer.

Det er bl.a. disse modstridende kvaliteter ved søgemaskinetjenesterne, som stod over for hinanden i Google Spain-sagen.

5. Ved en Google-søgning får man i dag ikke blot vist links til websites, men også til billeder, videoer og kort. Kortfunktionen er så vidt vides udarbejdet og offentliggjort af Google selv.
6. Den Europæiske Unions Charter Om Grundlæggende Rettigheder 2012/C 326/02.
7. Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.

1.2. Afgørelsens umiddelbare konsekvenser

Retten til at få slettet links til hjemmesider, som vises på resultatlisten ved søgning på personnavn, og som indeholder personoplysninger, der ikke længere kan behandles lovligt i henhold til persondatadirektivet, er efter Google Spain-dommen ikke blot en hypotetisk mulighed reserveret til ganske særlige tilfælde af intimiderende eller skadelig karakter. Det er nu en rettighed, som kan påberåbes af alle, om hvem søgemaskinerne finder frem til oplysninger, der henses til den tid, der er gået, ikke længere er relevante.

Det er søgemaskinetjenesten, der som dataansvarlig for genereringen af resultatlisten er adressat for anmodninger om at få slettet sådanne links, og som skal vurdere, om anmodningen kan imødekommes, og i givet fald om særlige grunde taler for, at offentlighedens interesse i at kunne søge informationen frem i det konkrete tilfælde opvejer persondataskyttelsen.⁸

Siden Domstolens afgørelse i Google Spain-sagen den 13. maj 2014 har Google modtaget 379.980 anmodninger fra europæiske borgere om at fjerne links til 1.338.667 webadresser. Af de webadresser, som Google indtil nu har vurderet, er 42,4 % blevet slettet fra resultatlisterne.⁹

Dommen har selvsagt store forretningsmæssige konsekvenser for Google (og andre søgemaskinetjenester) og vil – henses til tallene ovenfor – derudover begrænse mulighederne for at finde frem til oplysninger på internettet om enkeltpersoner ved søgning på personnavn. Navnlig det sidste og dermed dommens konsekvenser for informationsfriheden på internettet gør det relevant at undersøge, hvilke hensyn der ligger bag

8. Domstolen anførte i præmis 77, at »anmodninger i medfør af art. 12, litra b), og art. 14, stk. 1, litra a) kan fremsættes direkte af den registrerede til den registeransvarlige, som dernæst omhyggeligt skal undersøge, om anmodningen er berettiget, og i givet fald ophøre med at behandle de pågældende oplysninger.«
9. Jf. Googles opgørelse pr. 31. januar 2016 (gennemsigtighedsrapport) på <https://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/?hl=da>. Det fremgår ikke, hvad det aktuelle antal af fjernede links er, eller hvor mange anmodninger der ikke blevet imødekommet, fordi hensynet til offentlighedens interesse i at kunne finde frem til websiden ved internetsøgning på personens navn konkret har vejet tungere end persondataskyttelsen.

Domstolens fortolkning af persondatadirektivet, som afgørelsen er baseret på.¹⁰

Men først en introduktion til dommen og dens præmisser.

2. Google Spain-dommen

Det er ikke alle elementer i dommen, som er relevante for emnet for denne artikel; det gælder især den del af dommen, der drejer sig om persondatadirektivets territoriale anvendelsesområde. Den følgende introduktion til dommen vil derfor primært angå de elementer, som relaterer sig til Googles (og andre søgemaskiners) forpligtelser efter persondatadirektivet.

2.1. Faktum

Dommen i Google Spain-sagen angår en spansk statsborger, der i marts 2010 klagede til det spanske datatilsyn over, at internetbrugere ved Google-søgning på hans navn fik vist et link til to sider i en spansk avis fra 1998.¹¹ Siderne indeholdt som nævnt en annonce, der refererede til hans navn vedrørende en tvangsauktion over en fast ejendom i forbindelse med en beslaglæggelse på grund af gæld til den sociale sikringsordning.

Klageren ønskede, at avisen blev pålagt enten at fjerne eller ændre disse sider, så hans personoplysninger ikke længere fremgik, og at Google Spain eller Google Inc. blev pålagt at fjerne eller skjule hans personoplysninger, så de ikke længere indgik i søgeresultaterne og ikke længere fremgik af linket til avisen. Som begrundelse anførte han, at den beslaglæggelse, som han havde været genstand for, havde været afgjort i flere år, og at det ikke havde nogen aktuel relevans at nævne den. Det var en belastning for ham som advokat, at annoncen kom frem, når nogen søgte på hans navn.

Det spanske datatilsyn afviste klagen vedrørende avisen, fordi offentliggørelsen af de omhandlede oplysninger var retligt begrundet efter

10. Om afbalanceringen af hensynet til persondatabeskyttelse over for hensynet til informationsfrihed se Peter Blume i *Persondatalov og informationsfrihed*, Juristen nr. 1, 2012.
11. Annoncen havde oprindeligt (kun) været trykt i avisens printudgave, men avisen havde efterfølgende digitaliseret alle sine tidligere publikationer og lagt dem ud på nettet i et onlinearkiv, hvorved et link til annoncen kom frem ved Google-søgning på klagerens navn.

spansk lovgivning. Offentliggørelsen var sket efter ordre fra Arbejds- og Socialministeriet og havde til formål at gøre mest mulig reklame for auktionen med henblik på at opnå flest mulige bud på ejendommen.

Datatilsynet gav ham derimod medhold for så vidt angik Google Spain og Google Inc. Datatilsynet fandt, at søgemaskineudbydere har pligt til at fjerne oplysninger, som krænker den grundlæggende ret til beskyttelse af oplysninger og personers værdighed, og at denne forpligtelse kan påhvile en søgemaskineudbyder, selvom tilgængeligheden af oplysningerne på den webside, hvor de fremgår, er lovlig.

Google Spain og Google Inc. indbragte afgørelsen for den kompetente spanske domstol, som forelagde sagen for EU-Domstolen til præjudiciel afgørelse af fortolkningen af bl.a. persondatadirektivets art. 12, litra b og artikel 14, stk. 1, litra a. Som led heri skulle Domstolen bl.a. tage stilling til rækkevidden af slettepligten i persondatadirektivets art. 12, litra b og søgemaskineudbyderes selvstændige ansvar for overholdelse af persondatadirektivets regler.

2.2. Den præjudicielle afgørelse

Til brug for den nationale rets afgørelse af tvisten mellem klageren og Google gav Domstolens følgende svar på de forelagte spørgsmål. De væsentligste elementer i Domstolens besvarelse af de præjudicielle spørgsmål af relevans for emnet i denne artikel gengives i det følgende i enkelt-afsnit:

1. Indledningsvis slog Domstolen fast, at den aktivitet, som Google (og andre søgemaskiner) udøver på internettet,¹² skal kvalificeres som »behandling af personoplysninger« i persondatadirektivets forstand, når aktiviteten vedrører personoplysninger, og at Google som led i denne aktivitet skal opfylde persondatadirektivets krav til behandling af personoplysninger som »registeransvarlig«.¹³ Google og andre søgemaskiner har dermed en selvstændig forpligtelse til at sikre, at den behandling af personoplysninger, der sker som led i generering af resultatlister ved søgning på personnavn, opfylder persondatadirektivets databehandlings-

12. Som »består i at finde oplysninger, der er offentliggjort eller lagt på internettet af tredje-
mand, indeksere disse automatisk, lagre dem midlertidigt og sluttelig gøre dem tilgængeli-
ge for internetbrugere i en vis prioriteret orden«, jf. præmis 41.

13. Præmis 41. I persondataloven anvendes betegnelsen »dataansvarlig« om den, der i direktivet er betegnet som »registeransvarlig«.

krav. Dette gælder, selvom behandlingen vedrører oplysninger, som allerede er offentliggjort på internettet af tredjemand og ikke er ændret af søgemaskinen, og selvom websideudbyderen ikke har benyttet muligheden for at angive, at en bestemt oplysning ønskes udelukket fra søgemaskinernes automatiske indeks (ved hjælp af »robot.txt« eller koder som »no-index« eller »noarchive«).¹⁴

2. Domstolen fastslog endvidere, at hvis den behandling af personoplysninger, som Google (og andre søgemaskiner) foretager som led i generering af resultatlister ved søgning på personnavn, er uforenelig med direktivet (nærmere herom i pkt. 3 nedenfor), er søgemaskineudbyderen forpligtet til at fjerne links til websider, som er offentliggjort af tredjemand og indeholder de pågældende oplysninger. Dette gælder, selvom den registreredes navn eller oplysninger ikke forudgående eller samtidig (skal) slettes fra disse websider, og selvom offentliggørelsen på disse sider i sig selv er lovlig.¹⁵

3. I afgørelsen fremhævede Domstolen flere gange, at en søgemaskines behandling af personoplysninger adskiller sig fra og er mere omfattende end den behandling, som foretages af websideudgivere.¹⁶ Mens websideudgiveres aktivitet består i at lægge oplysninger ud på en internetside, spiller søgemaskinernes aktivitet en afgørende rolle for den globale formidling af information: De gør oplysninger tilgængelige for enhver internetbruger, der foretager en søgning på den berørte persons navn, herunder internetbrugere, der ikke ellers ville have fundet den webside, hvor oplysningerne er offentliggjort. Den systematisering og sammenlægning af oplysninger, der er offentliggjort på internettet, som søgemaskinerne foretager, kan – når der søges på et navn på en fysisk person – medføre, at internetbrugere med resultatlisten får en struktureret oversigt over de oplysninger vedrørende denne person, der kan findes på internettet. Denne service gør det muligt at fastlægge en mere eller mindre detaljeret profil af den berørte person. Set i forhold til websideudbyderes aktivitet kan søgemaskinens aktivitet derfor i væsentlig større og yderligere grad påvirke

14. Præmis 29 og 39.

15. Præmis 88.

16. Præmis 35-38 og 80-81.

de grundlæggende rettigheder til privatlivets fred og beskyttelse af personoplysninger.¹⁷

4. Om den registreredes ret til at få slettet links på Googles søgeresultatlister – også kaldet retten til at blive glemt – udtalte Domstolen, at persondatadirektivets art. 12, litra b skal fortolkes i lyset af de lovlighedsbetingelser, som direktivet *som helhed* pålægger behandlingen af personoplysninger. Kriterierne »*ufuldstændige eller urigtige*« skal forstås som ikke-udtømmende eksempler på en behandling, der er uforenelig med direktivet, og det er derfor ikke kun forkerte eller mangelfulde personoplysninger, der kan kræves slettet, men også oplysninger, som f.eks. er utilstrækkelige, irrelevante, forældede eller omfatter mere eller opbevares længere end nødvendigt.¹⁸ Selv en behandling af korrekte og fyldestgørende oplysninger, der oprindeligt var lovlig, kan med tiden blive uforenelig med direktivet, hvis oplysningerne ikke længere er nødvendige af hensyn til formålet med behandlingen af oplysningerne. Det er derfor tilstrækkeligt, at oplysningerne ikke længere er relevante henset til den tid, der er gået, og det er ikke et krav, at oplysningerne er til skade for den pågældende.¹⁹

5. Med hensyn til forholdet mellem persondatabeskyttelsen og informationsfriheden anførte Domstolen, at den registreredes rettigheder efter art. 12, litra b og art. 14, stk. 1, litra a i princippet går forud ikke blot for søgemaskineudbyderens økonomiske interesse, men også for offentlighedens interesse i at finde nævnte oplysning ved en søgning på denne persons navn. Dette gælder dog ikke, hvis det af særlige grunde – »*såsom den rolle, som personen spiller i det offentlige liv*« – fremgår, at indgrebet i personens grundlæggende rettigheder er begrundet i offentlighedens vægtige interesse i at have adgang til de pågældende oplysninger. I så fald kan hensynet til informationsfriheden (undtagelsesvist) opveje hensynet til den registreredes rettigheder.²⁰

6. Vedrørende situationen i hovedsagen – hvor internetbrugere ved Google-søgning på klagerens navn fik vist links til to sider i en spansk avis fra 1998, som indeholdt en annonce, der nævnte hans navn vedrø-

17. Præmis 38.

18. Præmis 92.

19. Præmis 93 og 96.

20. Præmis 81 og 97.

rende en tvangsauktion over fast ejendom i forbindelse med en beslaglæggelse på grund af gæld til den sociale sikringsordning – bemærkede Domstolen, at klageren kunne kræve disse links fjernet fra resultatlisten. Domstolen henviste herved til, hvor følsomme oplysningerne i disse annoncer var for hans privatliv, samt til, at deres oprindelige offentliggørelse lå 16 år tilbage i tiden. Da der ikke forelå særlige grunde, der kunne begrunde, at offentligheden havde en vægtig interesse i at få adgang til disse oplysninger under en søgning, havde han ret til, at disse oplysninger ikke længere knyttedes til hans navn via resultatlisten.²¹

3. Hovedhensyn bag afgørelsen i Google Spain-sagen

Det ligger uden for rammerne af denne artikel at foretage en tilbundsående identifikation og analyse af de hensyn, som må antages at ligge bag Domstolens afgørelse i Google Spain-sagen. I det følgende fokuseres derfor på de hovedhensyn, som har været udslagsgivende for dommens vægtning af hensynet til persondatabeskyttelsen over informationshensynet. Det drejer sig om hensynet til en effektiv persondatabeskyttelse, hensynet til persondatarisikoen ved systematisering af information på internettet og hensynet til anvendelsen af et differentieret persondataansvar.

3.1. Effektiv persondatabeskyttelse

For det første tillægger Domstolen hensynet til gennemførelsen af en effektiv persondatabeskyttelse i EU en særlig tungtvejende betydning.²² Domstolen anfører flere steder i afgørelsen, at direktivet skal fortolkes og anvendes på en måde, som sikrer *»en effektiv og fuldstændig beskyttelse af fysiske personers grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, især retten til privatlivets fred, i forbindelse med behandling af personoplysninger«*.²³

Dette er en direkte reference til persondatadirektivets formålsbestemmelse i art. 1, stk. 1. Med afsæt heri samt i præambelens anden og tiende betragtning betonedede Domstolen persondatadirektivets karakter af beskyttelsesdirektiv, hvis primære formål er at sikre EU-borgerne en høj

21. Præmis 98.

22. Domstolen har også i tidligere afgørelser om persondatadirektivet lagt vægt på hensynet til en effektiv persondatabeskyttelse; f.eks. i Satamedia-dommen, som er omtalt i næste afsnit.

23. Præmis 34, 38, 53, 58 og 84.

privatlivs- og persondatabeskyttelse, som kun skal vige, hvis særlige grunde taler for, at offentligheden har en vægtig interesse i at finde frem til oplysninger om en bestemt person ved Google-søgning på personens navn.²⁴ Domstolen gav beskyttelsesformålet en særlig tyngde ved at fastslå, at direktivet skal fortolkes »under hensyntagen til de grundlæggende rettigheder, som ifølge fast retspraksis er en integrerende del af de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte, og som nu er opført i chartret«,²⁵ og at kravene i chartrets art. 7 og 8 om privatliv og personoplysninger »gennemføres« ved bl.a. persondatadirektivets art. 6, 7, 12 og 14, som netop dannede grundlag for prøvelsen.²⁶

Hensynet til direktivets beskyttelsesformål slog igennem både ved afgørelsen om, at Google må anses som dataansvarlig for persondatabehandlingen i forbindelse med generering af søgeresultater ved søgning på personnavn, og ved afgørelsen om, at Google kan være forpligtet til at fjerne links fra de resultatlistor, som genereres ved søgning på personnavn, selvom samme navn og oplysninger ikke (skal) slettes fra den web-side, de ligger på, og i givet fald selv når offentliggørelsen på disse sider i sig selv er lovlig.

Dette hensyn var endvidere udslagsgivende for Domstolens principielle udtalelse om, at den registreredes rettigheder som udgangspunkt går forud for både søgemaskineudbyderens økonomiske interesse og offentlighedens interesse i at kunne finde frem til personoplysninger ved en søgning på personnavn.

Den særlige betoning af direktivets beskyttelsesformål er en afgørende forudsætning for, at Domstolen kunne nå frem til det resultat, at den spanske statsborger i hovedsagen havde krav på, at Google fjernede links til de to sider med tvangsauktionsannoncen fra 1998.

3.2. Persondatarisikoen ved systematisering af information på internettet

For det andet anser Domstolen aktiviteter, hvorved information om enkeltpersoner – herunder allerede offentliggjort (og lovlig) information – ved hjælp af elektronisk eller digital databehandling systematiseres og stilles til rådighed for offentligheden for at være en særlig udfordring for persondatabeskyttelsen.

24. Præmis 58, 97 og 98.

25. Præmis 68.

26. Præmis 69.

Domstolen henviste til, at søgemaskinernes systematisering og sammenlægning af (person)oplysninger på internettet medfører, at offentligheden ved en simpel søgning på personnavn kan få stillet en struktureret oversigt over oplysninger om personen til rådighed, hvilket gør det muligt at fastlægge en mere eller mindre detaljeret profil af den pågældende.²⁷ Denne form for akkumuleret tilgængeliggørelse af information, som uden indbyrdes sammenhæng er offentliggjort om en person på forskellige websider på internettet, og som det uden søgemaskinerne ville være meget vanskeligt at finde, indebærer en mere omfattende behandling af personoplysninger end den, der foretages af en websideudgiver, som lægger oplysninger ud på en internetside.²⁸

Allerede i Satamedia-dommen fra 2008 fastslog Domstolen, at en aktivitet, der bestod i at systematisere offentligt tilgængelige og tidligere offentliggjorte skatteoplysninger og stille dem til rådighed på en måde, som gjorde det muligt for interesserede at søge indkomst- og skatteoplysninger frem på enkeltpersoner ved hjælp af personnavn, henhørte under persondatadirektivets anvendelsesområde.²⁹ Domstolen afviste, at der skulle gælde et princip om databehandlingsfrihed for personoplysninger, som allerede var offentliggjort, og anførte bl.a. som begrundelse, at en sådan generel undtagelse fra at anvende direktivet for så vidt angår offentliggjorte oplysninger i vid udstrækning vil gøre direktivet indholdsløst.³⁰

I Google Spain-dommen gik Domstolen et skridt videre og fastslog, at den behandling af personoplysninger, som sker i forbindelse med systematisering og tilgængeliggørelse af information på internettet om enkeltpersoner, i særlig grad er egnet til at påvirke de grundlæggende rettigheder til privatlivets fred og beskyttelse af personoplysninger, som direkte

27. Præmis 34 og 37.

28. Præmis 35.

29. Dom af 16. december 2008 i sag C-73/07: Tietosuojavaltuutettu mod Satakunnan Markkinapörssi Oy og Satamedia, præmis 48 og 49. Sagen drejede sig primært om fortolkningen af kriteriet »i journalistisk øjemed« i art. 9. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har ved dom af 21. juli 2015 afvist, at resultatet i den finske hovedsag strider mod Menneskerettighedskonventionens art. 10. Denne dom er den 14. december 2015 henvist til behandling i Grand Chamber.

30. Både Satamedia-dommen og Google Spain-dommen må give anledning til en modifikation af Henrik Udsens teori om informationskonsumtion som beskrevet i *De informationsretlige grundsætninger* (2009), side 292 ff. og opsummeret side 493, for så vidt angår systematisk behandling og tilgængeliggørelse af allerede offentliggjorte personoplysninger.

vet skal garantere.³¹ Domstolen vurderede dermed, at søgemaskinernes aktiviteter på internettet er forbundet med en forøget persondatarisiko, og denne kvalifikation var medvirkende til, at Domstolen anså Google for at være forpligtet til at fjerne links til de to websider med oplysninger om tvangsauktionsannoncen fra 1998, selvom disse oplysninger var korrekte og lovligt offentliggjort.

3.3. Differentieret persondataansvar

I forlængelse heraf følger det af dommen, at omfanget af persondatabehandlingens ansvar for de enkelte aktører på internettet skal bedømmes efter karakteren og konsekvenserne af deres behandling af personoplysninger, og at ansvaret for forskellige aktørers behandling af de samme oplysninger derfor ikke nødvendigvis er det samme.

Domstolen anførte bl.a., at en websideudgiver kan være fritaget for de krav, der er fastsat i direktivet – f.eks. fordi behandlingen udelukkende sker i journalistisk øjemed eller er retligt begrundet, eller udgiveren ikke er undergivet EU-retten – mens dette ikke er tilfældet for søgemaskinens behandling af de samme personoplysninger. *»Det kan således ikke udelukkes, at den berørte person under visse omstændigheder kan udøve rettighederne i artikel 12, litra b), og artikel 14, stk. 1, litra a), i direktiv 95/46 mod søgemaskineudbyderen, men ikke mod websideudgiveren.«³²*

En søgemaskineudbyder som Google kan derfor være forpligtet til at fjerne links til websider offentliggjort af tredjemand fra de resultatlister, som genereres ved søgning på personnavn, uden at navnet og oplysningerne forudgående eller samtidig fjernes fra den webside, hvor de er blevet offentliggjort.³³

Den omstændighed, at der ikke nødvendigvis er parallelitet mellem søgemaskineudbyderens og websideudgiverens forpligtelser efter direktivet vedrørende de samme personoplysninger, bygger på en form for asymmetrisk eller differentieret persondataansvar.

Konstruktionen betyder for det første, at den enkelte aktørs ansvar afhænger af formålet med behandlingen af oplysningen og af, hvor stor persondatarisikoen ved behandlingen er.

For det andet er konstruktionen med til at nuancere det informationsfrihedsproblem, som er indbygget i afgørelsens resultat. Dette problem

31. Præmis 38.

32. Præmis 85.

33. Præmis 88.

består i, at dommen – henset til mængden af links, som Google efterfølgende har fjernet – vil begrænse mulighederne for at finde frem til oplysninger på internettet om enkeltpersoner ved søgning på personnavn, herunder oplysninger, som er lovligt offentliggjort på internettet. Med anvendelsen af et differentieret ansvar er dommen målrettet konsekvenserne af måden, hvorpå en personoplysning behandles, og ikke selve oplysningen, der fortsat vil være tilgængelig for den, som kan finde frem til den ved egen hjælp.

4. Afsluttende bemærkninger

Som det fremgår af opgørelserne i Googles gennemsigtighedsrapport, har dommen haft den umiddelbare konsekvens, at Google har modtaget et meget betydeligt antal anmodninger om sletning af links, og at Google har imødekommet anmodningerne i mere end 40 % af de tilfælde, Google indtil nu har vurderet.³⁴ Selvom der stadig er adgang til mange oplysninger om enkeltpersoner ved søgning på deres navn, er det blevet mere vanskeligt på denne måde at finde frem til oplysninger på internettet om enkeltpersoner. Da søgestatistikker samtidig tyder på, at en betydelig del af de Google-søgninger, som foretages verden over, faktisk omfatter et personnavn,³⁵ har dommen afledte konsekvenser for informationsfriheden på internettet.

Det er især to faktorer ved dommen, som er årsag til de markante opgørelser fra Google: På den ene side har Domstolen sat barren meget lavt for, hvornår en registreret kan kræve at få slettet links på søgemaskinernes resultatlister til websider, som indeholder personoplysninger om den pågældende. Det er tilstrækkeligt, at oplysningerne ikke længere er relevante, henset til den tid, der er gået, siden de blev offentliggjort. På den anden side skal der meget til, for at modstående hensyn til informationsfriheden kan opveje den registreredes ret til at få slettet links fra resultatlisterne. Den registreredes rettigheder går som udgangspunkt forud for offentlighedens interesse i at finde nævnte oplysning ved en Google-søgning på denne persons navn.

Disse faktorer er i høj grad et resultat af, at Domstolens fortolkning af de relevante bestemmelser i persondatadirektivet er særdeles loyal over for direktivets ordlyd og formål – og over for gennemførelsen af de be-

34. Se henvisning i note 7.

35. Se <https://www.google.com/trends/>

stemmelser i EU-chartret, som understøtter dette formål. Direktivet nævner slet ikke informationsfriheden og pålægger medlemsstaterne *kun* at vedtage fritagelser eller undtagelser for behandling af personoplysninger, der udelukkende finder sted i journalistisk øjemed eller med henblik på kunstnerisk eller litterær virksomhed, for så vidt som de er *nødvendige* for at forene retten til privatlivets fred med reglerne for ytringsfrihed.³⁶ I direktivet er der således fra lovgivers side foretaget en klar nedprioritering af hensynet til ytrings- og informationsfriheden, hvilket giver beskyttelsen af privatliv og personoplysninger en afvejningsfordel i forhold til informationshensynet. Det er denne vægtning, som Domstolen har ladet slå igennem i Google Spain-dommen.

I modsætning til direktivet kommer persondataforordningen til at indeholde en specifik bestemmelse om retten til sletning.³⁷ Ifølge præambelens betragtning 53-55 er formålet med bestemmelsen at give de registrerede større kontrol over deres personoplysninger på internettet.

Efter den nye bestemmelse i forordningens art. 17 er den dataansvarlige forpligtet til at slette persondata, hvis en af de specifikt nævnte betingelser er opfyldt; eksempelvis når personoplysningerne ikke længere er nødvendige i relation til det formål, der var baggrunden for behandlingen, eller når en person tilbagekalder sit samtykke til eller protesterer mod behandling af personoplysninger.

I bestemmelsens stk. 3 er det udtrykkeligt anført, at retten til sletning ikke gælder, hvis behandlingen af oplysningen er nødvendig for at udøve retten til ytrings- og informationsfrihed. Det er ikke nærmere beskrevet i præambelen, hvordan de modstående rettigheder skal afvejes over for hinanden, men efter bestemmelsens ordlyd viger databeskyttelseshensynet for ytrings- og informationsfriheden, hvis nødvendighedsbetingelsen er opfyldt.³⁸

36. Art. 9.

37. Art. 17 om *Right to erasure* («*right to be forgotten*»). Det blev opnået enighed om forordningsteksten den 15. december 2015, men forordningen er endnu ikke formelt vedtaget eller udstedt. Den foreliggende forordningstekst kan ses her: <http://www.haerting.de/sites/default/files/pdfs/proposal-eudatap-regulation-final-compromise-151216.pdf>

38. Se Peter Blumes vurdering af art. 17 i *Retten til at blive glemt*, Juristen nr. 3, 2013, der dog er publiceret før dommen i Google Spain-sagen. Blume vurderer, at retten til at blive glemt kun i begrænset omfang vil indebære, at oplysninger om de registrerede rent faktisk vil blive glemt, fordi undtagelsesbestemmelserne vil udhule rettigheden.

Den kommende regulering giver derfor grundlag for en anden afvejning af hensynet mellem persondatabeskyttelsen og informationsfriheden end de gældende regler og må derfor også forventes at medføre en mere afbalanceret hensynsafvejning i praksis, end det er tilfældet i dag. Indtil videre er det dog Google Spain-dommens udlægning af retten til at få slettet links på søgemaskinernes resultatlister, som er gældende ret.